Statsbudsjettets påvirkning på den kommunale økonomien - 2024

Kostnadsnøkkelen (Hustadvika kommunes beregnede utgiftsbehov i forhold til snittet i Norge) er i 2024 beregnet til 1,0422 (1,0412). Dette betyr at kommunen får 4,2 (4,1) % mer i utgiftsutjevning enn gjennomsnittskommunen. Dette skjer på grunn av demografi, reiseavstand mm. Fra 2023 til 2024 er det altså en liten økning på denne nøkkelen. I kroner utgjør dette 45 mill. kroner for Hustadvika kommune.

Tilskudd til ressurskrevende tjenester innebærer toppfinansiering av særlig store utgifter for tjenester til den enkelte bruker. Personer som er eldre enn 67 år er ikke omfattet av ordningen.

Kommunens generelle problem med denne ordningen er at refusjonen stopper ved fylte 67 år. Det er et økende antall personer i denne gruppen som blir betydelig eldre enn dette, og det er gledelig, men kommunen får altså ikke refundert utgiftene tilsvarende.

Tilskuddsordningen for ressurskrevende tjenester blir videreført som nå og med 80 % kompensasjonsgrad. Nytt forslag til innslagspunkt for utbetaling av tilskudd for 2024 blir på 1 608 000 kr (1526 000 kr for 2023).

For 2024 vil dette tilskuddet bli inntektsført på den enkelte enhet. Dette vil medføre endring i rammene på de aktuelle enhetene og reduksjon på fellesinntektene.

Netto driftsresultat forventes å bli negativt i 2023, 2024, 2025, 2026 og 2027. Teknisk beregningsutvalg (TBU) anbefaler et netto driftsresultat på 1,75 % og det er også et vedtatt mål for kommunestyret. Hustadvika kommune var i forrige økonomiplan på vei mot å nå dette målet, men nå er bildet betydelig endret. Finansutgiftene har økt betydelig, prisstigning og lønnsstigning var høyere enn deflator i statsbudsjettet for 2022, statsbudsjettet for 2023 og 2024 har ikke gitt inntektsløft av betydning for Hustadvika kommune. Rammeområder med merforbruk er økende og tallene er foruroligende. Med de inntektsforutsetningene som er nå, har Hustadvika kommune et for høyt driftsnivå.

Regjeringens kommuneopplegg for 2024

Regjeringens forslag til statsbudsjett for 2024 ble lagt fram 6. oktober 2023.

"Krig, uro og etterverknader av pandemien har råka verdsøkonomien hardt og gjort verda meir utrygg. Prisane har auka og mange har fått trongare økonomi. Regjeringa vil bidra til å få ned prisauken og sikre at folk har ein jobb å gå til. Norge har gode føresetnader for å komme trygt gjennom ei krevjande tid. Arbeidsløysa er låg og prisauken har truleg nådd toppen. Vi er på rett veg.

Tenester nær folk i heile landet er eit grunnleggande mål for regjeringa. Kommunane bidrar til gode levekår og tilgang til grunnleggande tenester i bygd og by i heile Noreg. Regjeringa legg opp til auke i kommunane sine inntekter slik at tenestene kan oppretthaldast og utviklast vidare.

Rekneskapstala for 2022 viser at kommunane er godt rusta, men at det er store variasjonar mellom kommunane. Netto driftsresultatet for sektoren samla var i 2022 på 3,6 prosent, som er godt over anbefalinga på 2 prosent som det Teknisk beregningsutvalg meiner det bør ligge på over tid for sektoren samla. Både kommunane og fylkeskommunane lå over sine anbefalte nivå på henholdsvis 1,75 prosent og 4 prosent.

Disposisjonsfonda ved utgangen av 2022 utgjorde nærmare 100 mrd. kroner, noko som er det høgaste nokon sinne. Variasjonane var større i 2022 enn i føregåande år. Havbruksfondet, høge straumprisar og meirskattevekst, som igjen var særleg knytt til eigarinntekt, påvirket kommuneøkonomien betydeleg i 2022. Dette er forhold som slår ulikt ut hos kommunane og fylkeskommunane. Ved inngangen

til oktober var det 12 kommunar i ROBEK, 2 av dei i Møre og Romsdal.

Som tidlegare nemnt så er det store variasjonar mellom kommunane. Om lag ein av fem kommunar hadde negativt netto driftsresultat i 2022. Medianen låg på 2,5 prosent av netto driftsresultat, medan det vekta snittet var på 3,0 prosent.

Skatteinngangen til kommunesektoren ligg an til å bli 4,1 mrd. kroner høgare enn lagt til grunn i Revidert nasjonalbudsjett 2023. Utsiktene til meirskattevekst må sjåast i samanheng med høgare løns- og sysselsetjingsvekst enn venta. Sidan RNB23 har anslaget for kostnadsveksten blitt justert ned frå 5,2 til 4,5 pst. Denne nedjusteringa tilsvarer 3,2 mrd. kroner i lågare kostnader. Høgare skatteinngang og lågare kostnadsvekst tilseier samla sett at kommunesektoren får 7,3 mrd. kroner meir i 2023 enn tiltenkt i Revidert nasjonalbudsjett 2023.

Kommuneopplegget 2024

Regjeringa foreslår ein vekst i kommunesektoren sine frie inntekter på om lag 6,4 milliardar kroner. Den foreslåtte veksten i frie inntekter på om lag 6,4 mrd. kroner er høgare enn øvre grense i intervallet som blei varsla i Kommuneproposisjonen 2024. Det kjem av at veksten i sektoren sine samla pensjonskostnader no er anslått høgare enn til kommuneproposisjonen. Veksten i demografi- og pensjonskostnadene er anslått til om lag 5,9 milliardar kroner.

Primærkommunane sin andel av forventa realvekst i frie inntekter frå 2023 til 2024, frå inntektsnivået i RNB2023, er på om lag 5,1 mrd. kroner. Primærkommunane sin andel av forventa meirkostnadar som følgje av befolkningsutviklinga (demografi) i 2024, som må dekkast av økte frie inntekter, er på omlag 3,1 mrd kroner. Den forventa auken i pensjonskostnadar i 2024, utover forventa lønnsvekst, som må dekkast av veksten i dei frie inntektene er på om lag 1,8 mrd for primærkommunane.

Regjeringa varsla i kommuneproposisjonen at veksten kunne ende utanfor det varsla intervallet dersom meirkostnader til demografi og/eller pensjon vart annleis. Regjeringa har dermed heldt sin lovnad. Veksten sikrar at sektoren får dekt auka kostnader til demografi og pensjon, i tillegg til noko auka handlingsrom til utbygging av tenestetilbodet.

Innanfor veksten til kommunane er 150 millionar kroner begrunna med satsing på psykisk helse og rus, mens 100 millionar kroner er fordelt til dei kommunane som taper mest på modellen for gradert basiskriterium. 300 millionar kroner av veksten til fylkeskommunane er begrunna med omlegging av inntektssystemet. I tillegg kommer 40 millionar kroner til helsestasjon- og skolehelsetenester. Samla beløp som fordelast særskilt til helsestasjon- og skolehelsetenester i 2024 er 1 069,9 mill. kroner. Beløpet frå 2023 er prisjustert, og ytterlegare økt med 40 mil. kroner.

Disse midlene har økt veksten, slik at den samla veksten er 6,44 milliarder kroner."

Samla ramme for tilskudd per grunnskole i landet er for 2024 på 1,33 mrd. Kroner, jf. Tabell c-k i Grønt hefte. Satsen per grunnskole er prisjustert fra 2023 og er 541 317 kroner per grunnskole i 2024.

Tilskuddsordninga for ressurskrevende tjenester blir videreført som nå og med 80 % kompensasjonsgrad. Nytt forslag til innslagspunkt for utbetaling av tilskudd for 2024 blir på 1 608 000 kr (1526 000 kr for 2023).

Regjeringa foreslår 3 milliarder kroner i tilsagnsramme for investeringstilskudd til om lag 1 500 heldøgns omsorgsplasser i 2024. Forslaget innebærer en bevilling på 300 millioner kroner i 2024 til å dekke tilsagnsrammen det første året.

Fra 1. august neste år går den maksimale foreldrebetalinga i barnehagen ned fra 3 000 til 2 000 kroner per måned. En familie med et barn vil spare 11 000 kroner i året. For to barn utgjør det nærere 19 000 kroner.

Lavere maksimalpris er et godt grep for å få flere til å bu og jobbe i heile landet. For 189 kommuner i de såkalla sentralitetssone 5 og 6 går prisen ned til 1 500 kroner per måned. Det gir ei innsparing på 16 500 kroner for en familie med et barn og 28 050 kroner for de med to barn.

Hustadvika kommune

I kommunedirektørens budsjettframlegg for 2024 er frie inntekter (ordinær skatt og rammetilskudd) satt til 987,5 mill. kroner i samsvar med forslaget fra regjeringen Støre. Hustadvika kommune har fått en vekst på 4,3 % tilsvarende 40,5 mill. kroner. Dette dekker demografiendringer og satsninger i statsbudsjettet. For Hustadvika kommune innebærer dette en reduksjon i tilskuddet på grunn av redusert vekst i folketallet i forhold til landet.

Det har vært en sterk kostnadsvekst gjennom 2022 som overstiger forutsetningene som lå til grunn i statsbudsjettet for 2022. Regjeringen sier at dette avviket må dekkes av kommunene selv. I tall utgjør dette forholdet om lag 11 mill. kroner for Hustadvika kommune i reduserte inntekter/økte kostnader. Dette er noe av forklaringen på kommunens utfordringer med å levere en økonomiplan i balanse i årets HØP.